

3.13 Konflikt v Jemenu

L. Jelen, M. Kafková

Klíčové pojmy: Jemen, konflikt, příčiny konfliktu, zpravodajství

Vzdělávací cíl: Žáci uvedou na základě práce s textem příčiny napjaté situace v Jemenu. Budou klást otázky k textu a porovnávat čtené informace s informacemi z mapy.

Potřebný čas: 1–2 vyučovací hodiny (větší časová dotace umožňuje text hlouběji prozkoumat a umožnit žákům déle debatovat ve dvojicích/skupinách či celé třídě)

Podkladový materiál: Szántó, J. (2018), mapový list Ohniska napětí a konflikty (viz Soubor specializovaných map pro střední školy, s. 34)

V příloze 23 je pro učitele (a případně i pro žáky) připraveno shrnutí situace v Jemenu.

Struktura a organizace hodiny:

Učitel žákům nesdělí přesný cíl lekce, pouze skutečnost, že se budou společně věnovat jedné zemi, kterou sužují válečné spory.

Zároveň seznámí žáky s knihou, ze které budou číst dva úryvky. Je možné říct i něco o autorovi³¹. V úvodu lekce si žáci samostatně přečtou první úryvek (exkurz 13):

Exkurz 13 – Za oponou války, první úryvek

Dávka z kulometu. A teď ještě jedna. Odpovídají jednotlivé rány. To byl nejspíš kalašnikov nebo jedna z tisíce jeho mezinárodních verzí. (...).

V Jemenu není omezeno právo nosit zbraň. Žádná povolení, žádné testy, žádný regulační zákon. Nikdo by ho stejně nedokázal vynutit.

Tvrdý nezávislý národ zažil už tolik otřesů, že by si drsní jemenští muži nechali raději uříznout ruku než si nechat vzít své milované otrískané pušky.

Zdroj: Szántó (2018) s. 77–78, kráceno

- ▶ Z tohoto úryvku je patrné, že v zemi jsou nějaké spory a není v ní bezpečno. Zároveň je velmi pravděpodobné, že většina žáků o situaci v Jemenu ví velice málo. Nabízí se začít s prozkoumáním toho, co v textu je. Tedy ptát se: Jaká otázka vás po přečtení úryvku napadá? Která část úryvku vás k otázce inspirovala?

Pokud žáci nejsou zvyklí na kladení otázek, je užitečné je upozornit na to, aby zkusili vytvořit otázku, na kterou nelze odpovědět ano/ne.

³¹ Jakub Szántó vystudoval moderní dějiny na Univerzitě Karlově. Sedm let pracoval v Nově, kde se dostal až na pozici vedoucího zahraničního zpravodajství. V roce 2006 přešel do České televize. V letech 2013 až 2018 žil i s rodinou v izraelském Tel Avivu a byl tak stálým zahraničním zpravodajem České televize pro oblast Blízkého východu. Za svou knihu *Za oponou války* obdržel v roce 2019 cenu Magnesia Litera. Snaží se v ní podat co nejvěrnější obraz skutečné válečné situace. Ondřej Neff o něm píše (v úvodu výše zmíněné knihy), že je představitelem tzv. objektivní žurnalistiky. Zaznamenává fakta, která se snaží dál předávat bez hodnocení, bez příklonu k té či oné straně.

▶ Žáci přemýšlejí (a případně zapisují) nejprve samostatně, následně je na učiteli, zda se rozhodne pro sdílení ve dvojicích či ve větší skupině.

▶ Poté probíhá sdílení otázek v celé třídě – hovoří, kdo má zájem, a učitel zapisuje na tabuli/flipy.

▶ Je důležité nezapomínat ani na druhý pokyn – tj. ptát se žáků, jakou oporu v textu má jejich otázka – např. se může objevit: Čí jsou ty rány? /Kdo střílí? – v textu jsou věty „Dávka z kulometu. A teď ještě jedna: Odpovídají jednotlivé rány.“, ze kterých není patrné, kdo a proti komu střílí. Další možné otázky: Co je to kalašnikov? Proč se píše o mezinárodních verzích? Co to znamená? Proč není v Jemenu omezeno právo nosit zbraň? Proč jsou Jemenci tvrdým, nezávislým národem? Jaké otřesy stát zažil? Proč se o puškách píše, že jsou pro jemenské muže „milované“? Proč jsou otráskané?

V této fázi je důležité otázky nehodnotit, návrhy žáků zaznamenávat a nechávat otevřené. Po čtení delší části textu se k otázkám žáci znovu vrátí a prověří je.

Učitel naváže na otázky žáků a uvede další část textu (exkurz 14).

▶ Text sice není zas až tak dlouhý, ale je poměrně náročný. Obsahuje několik cizích jmen, dat a žákům může činit potíže se zorientovat v kontextu situace (např. zahraniční podpora). Je proto důležité zvolit takový typ práce s textem, který zvýší pravděpodobnost, že mu žáci porozumí. Zde se nabízí více variant práce s textem. Vše hodně závisí i na tom, jaká je situace ve třídě, jací jsou samotní žáci.

Je možné dát žákům pokyn, ať v textu označují místa, která přinášejí odpovědi nebo rozšiřující pohled na otázky, které si v úvodu lekce položili. Pokud v úvodu vzniklo otázek více, mohou si je žáci ve skupinách rozdělit nebo se společně dohodnout na zodpovídání jen jedné z nich.

Dále je možné využít metodu **řízeného čtení** (metoda RWCT) a číst text s žáky postupně. To je vhodné zejména v případě, že žáci vyvodili málo otázek nebo jsou čtenářsky méně zdatní.

▶ Postupujeme takto:

a) Text čteme po částech (přizpůsobíme tomuto požadavku rozložení textu na stránce, aby bylo možné ho přeložit, nebo očíslováme odstavce, které mají text rozdělovat).

b) Před čtením každé části dostanou žáci pokyn, na co se mají při čtení zaměřit.

c) Každý si samostatně čte a pak odpovídá na otázky učitele (ve dvojici, skupině) – žáci si dělají poznámky.

d) Po čtení a práci s otázkami následuje společné sdílení ve třídě.

Učitel se může také rozhodnout žákům dopomoci prostřednictvím otázek, které nasměrují jejich pozornost. Například: Jaké dvě strany/uskupení proti sobě v Jemenu stojí a kdo je v jejich čele? Pro některé žáky by také mohl pomoci grafický organizér, s jehož pomocí by text lépe rozklíčovali. Opět si žáci zapisují a probíhá debata ve skupině/případně v celé třídě (pro vytvoření bezpečného prostředí funguje, pokud žáci mají nejprve možnost si odpovědi na otázky promyslet samostatně).

▶ Vyzveme žáky k prostudování mapového listu na téma ohniska napětí a konflikty ve světě, a to například pomocí těchto otázek: Jaké informace o Jemenu vyčteme z mapy? Jak tyto informace souvisejí s tím, co jsme se dočetli?

► Vrátime se s žáky k otázkám, které formulovali v úvodu a pátráme po tom, co se vyjasnilo, co nám ještě není jasné. Jak teď rozumíme situaci v Jemenu? Připomíná nám to situaci i v jiných státech nebo regionech?

V případě, že zůstanou nedořešené otázky, a žáky budou zajímat, nabízí se na ně navázat v příští hodině.

Exkurz 14 – Za oponou války, druhý úryvek

Už druhá bitva o prastaré přístavní město Aden za poslední tři roky proběhla během tří dnů na konci ledna 2018. Týden dopředu dala Jižní prozatímní rada ultimátum jemenské vládě, aby se rozpustila a prezident Hádí aby jmenoval jinou, rozhodně bez účasti premiéra bin Daghra. Vláda podle jižních separatistů neudělala v čase od té poslední, kdy se podařilo odrazit prudký nápor severských povstalců, nic pro to, aby se město začalo vracet k normálu. Rozbité silnice nebo rozstřílené a vybombardované domy komplikovaly život v jihojemenské metropoli dál. Navzdory námořnímu obchodu i nalezištím ropy a zemního plynu v pobřežních vodách.

Separatisté v čele s generálem Aidarusem al Zubaidím argumentovali nenaplněnými tužbami jižanů. Ti se s centrální vládou, které od sjednocení dominovali severani, utkali celkem třikrát. Během občanské války v roce 1994 a během série nepokojů v letech 2009 až 2015. Vždy neúspěšně. Hlavními stížnostmi jižanů bylo údajné plundrování bohatších zdrojů jihu ve prospěch chudého severu.

Jižní přechodná rada v čele s al Zubaidím, ustavená v květnu 2017, splnila slovo a týden po vyhlášení ultimáta svolala do centra Adenu velké protesty. Centrální vláda ale odmítla ustoupit a na místo vyslala pořádkové jednotky. Demonstrace se brzy zvrhla v ozbrojené střety a krátce nato v regulérní válku mezi armádou a jižanskými milicemi. Během tří dnů, kdy obě strany nasadily i tanky a děla, zemřelo skoro třicet lidí a desítky dalších byly zraněny. „Šlo o pokus o převrat, který podporovaly nejmenované země z našeho regionu,“ řekl nám později na své základně Abdalláh As Subajhej, nejvlivnější vládní generál ve městě. Lev Adenu, jak mu místní přezdívali díky jeho účinné obraně města proti hútijským rebelům o tři roky dříve, naznačoval účast Spojených arabských emirátů.

Ty se totiž po svém zapojení do války proti severským hútijům nespolehly – oproti Saúdské Arábii – na jemenskou vládu, ale právě na jižní síly. Do jejich výzbroje a výcviku od roku 2015 investovaly desítky milionů dolarů a podle některých zdrojů je během lednových dní logisticky podpořily z vojenské základny emirátských vojáků přímo v Adenu. Vláda nakonec ustoupila a zřejmě i pod tlakem Saúdské Arábie nařídil prezident Hádí ze svého rijádského exilu stažení vládních sil zpět do kasáren.

Vůdce separatistů Ajdarús al Zubaidí nechal vzápětí obsadit zbytek města a vládní síly obklíčit v kasárnách a rozlehlém komplexu prezidentského paláce. Skutečné vlády ve městě a taky ostatních jižních provinciích Jemenu se ujala Jižní přechodná rada s tichou podporou Spojených arabských emirátů za zády.

Nejspíš pod jejich tlakem jižanský generál al Zubaidí prohlásil, že jižní síly budou dál pokračovat po boku armády v boji proti severským povstalcům, dokud nebudou hútijové poraženi a hlavní město Saná osvobozeno. Pak bude následovat plán na odtržení jižního Jemenu a vzkříšení státu Jižní Jemen.

Zdroj: Szántó (2018) s. 80–82